

[Alfred Jørgensen.]

gerne sige til det ærede medlem hr. Gottschalk-Hansen, at det, jeg har holdt mig til, er de tal, der nævnes i lovforslaget.

Ministeren for offentlige arbejder (Carl Petersen): Det ville være at spilde det høje tings tid, hvis vi igen gik ind i en debat om, hvordan man skal sætte den stigende omsætning i relation til selve garantibeløbene. Det har jeg svaret på ved første behandling, og jeg har ikke ændret standpunkt siden da.

Jeg gør det ærede medlem hr. Gottschalk-Hansen opmærksom på, at det svar, jeg gav i udvalget angående Norges og Sveriges stilling, dækkede, hvad jeg på det tidspunkt vidste, og jeg kunne selvfølgelig ikke sige andet. Jeg går ud fra, at det ærede medlem er enigt med mig i, at i det svar, jeg gav, var der intet, der berettiger det ærede medlem til at tro, at disse to lande ikke ville følge den aftale, vi havde.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget

forkastedes med 97 stemmer mod 19; 6 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Lovforslagets §§ 1 og 2 og dets overgang til tredie behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet udvalgsbehandling.

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændringer i lov om offentlig forsorg (om hjælp til enlige mødre, inddrivelse og udbetaling af børnebidrag m. v.).

(Første behandling findes i tidenden sp. 2657; udvalgets betænkning findes i tillæg B. sp. 549).

Udenfor betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Ragnhild Andersen, Alfred Jensen og Aksel Larsen:*

Til § 1.

Efter overskriften „Til § 194“ indføjes følgende:

„I § 194, stk. 1, udgår de første 5 linier, og i stedet indsættes følgende:

„Retten til at få normalbidraget udbetalt med det fulde grundbeløb er for alle enligstillede bidragsberettigede, herunder også enker og enkemænd, betinget af, at den bidragsberettigedes årlige indtægt ikke overstiger grænserne for ubemidlethed i folkeforsikringslovens forstand (sygekassegrænserne).

For øvrige bidragsberettigede er retten til at få normalbidraget udbetalt med det fulde grundbeløb betinget af, at den bidragsberettigedes årlige indtægt, beregnet efter reglerne i stk. 3, ikke overstiger følgende beløb, jfr. dog § 333.“

Lovforslagets paragraffer, de stillede ændringsforslag og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredie behandling sættes til forhandling under eet.

Ordføreren (Nina Andersen): Det vil fra første behandling af dette lovforslag erindres, at der var almindelig sympati for det, der indeholdes deri, og for de nye principper, som den højtærede minister foreslår. Der var visse ting, som man ønskede at se nærmere på i udvalg, og udvalgsarbejdet har været dybtgående, idet man har gennemgået alle paragrafferne og beskæftiget sig med en række af principperne.

Der var i udvalget almindelig enighed om at følge lovforslaget. Der er stillet nogle ændringsforslag, hvoraf nr. 1 er rent formelt, idet man i § 200, stk. 2, alene havde nævnt magistraten i København, men da der findes andre steder i landet, hvor der er magistratsordning, har man måttet foreslå denne rent formelle ændring.

Ændringsforslag nr. 2 angår den foreslåede affattelse af lovens § 282, stk. 2, som drejer sig om de tilfælde, hvor der er mulighed for at yde hjælp til separerede. Der var ved første behandling almindelig enighed om, at det var naturligt at yde hjælp til dem, der var skilt ved dom, mens

[Nina Andersen.]

der var nogen betænkelighed med hensyn til at yde hjælp ved separation, idet man må regne med, at der findes mennesker, der ikke er så gode, som de skulle være. I den anledning har man foreslået, at ordet „ganske“ sættes ind, således at der kommer til at stå, at i ganske særlige tilfælde kan der ydes hjælp ved separation.

Da vi beskæftigede os med mulighederne for gennem lovforslaget at yde hjælp til enligstillede kvinder, der havde vanskeligt ved at passe deres arbejde, drøftede vi også, om der skulle kunne ydes hjælp, når den pågældende kvinde var under uddannelse; ministeren var inde på muligheden for at yde hjælp i de tilfælde, hvor socialkontoret forlangte, at den pågældende skulle deltage i arbejdsforanstaltninger, uddannelse eller omskoling, men det var her en betingelse, at der skulle foreligge nedsat arbejdsevne. Vi fandt, at det ville være rigtigt, om man også gav mulighed for, at kvinder med normal arbejdsevne kunne få hjælp til uddannelse. Vi ved, at en sådan mulighed i nogen grad foreligger ved enkelte mødrehjælpsinstitutioner, og hvis den nye mødrehjælpslov gennemføres, vil den komme til at foreligge ved alle mødrehjælpsinstitutioner. Der er imidlertid nogle kvinder, som ikke kommer i forbindelse med mødrehjælpen, men kun med socialkontoret, og hvem det alligevel kunne være nyttigt at give mulighed for en uddannelse. Derfor har man stillet ændringsforslagene nr. 3, 4 og 5, som alle tager hensyn til dette forhold.

Der har i udvalget været megen interesse for positiviteten i de forslag, som tilsigter at knytte kvinderne til arbejdet. Man vil også erindre, at det blev udtalt ved første behandling, at det er en lykke, hvis man kan holde kvinderne ved arbejdet, selvom det bliver på en kortere arbejdstid, for kommer de først ud af beskæftigelsen, er det altid besværligt for dem at komme ind igen.

Ændringsforslag nr. 6 drejer sig kun om en formel ændring.

Jeg skal på udvalgets vegne anbefale lovforslaget med de her omtalte, af ministeren foreslåede ændringer til vedtagelse.

Der foreligger et ændringsforslag udenfor betænkningen, stillet af det ærede medlem fru Ragnhild Andersen m. fl. Om dette kan

jeg vel ikke tale på udvalgets vegne, selvom jeg vil gå ud fra, at udvalget er enigt med mig, når jeg ikke kan anbefale vedtagelsen af dette ændringsforslag. Man vil erindre, at vi tidligere på vinteren har beskæftiget os med et ændringsforslag, der lå på samme linie som dette, og jeg sagde dengang, at jeg ikke mente det egnet til gennemførelse. Jeg mener heller ikke, at dette ændringsforslag bør gennemføres, idet det er min opfattelse, at hvis man skal have en indtægtsgrænse, bør man ikke lægge den så højt op, som det her er foreslået. Jeg vil derfor anbefale, at man stemmer imod ændringsforslaget udenfor betænkningen, men stemmer for de i betænkningen indeholdte ændringsforslag.

Ragnhild Andersen: Mit parti kan tiltræde de fleste af de ændringer, som udvalget har foreslået til ministerens oprindelige lovforslag. Det er imidlertid ikke udtryk for, at vi er tilfredse med resultatet af udvalgets arbejde, hvilket også vil fremgå af, at vi udenfor betænkningen har stillet ændringsforslag angående indtægtsgrænserne.

Af de i betænkningen stillede ændringsforslag kan vi gå ind for nr. 3 til § 282, stk. 4, nr. 4 til § 282, stk. 5, og nr. 5, som går ud på indsættelse af et nyt stk. 6 i § 282, idet disse ændringer betyder en vis forbedring af det oprindelige lovforslag. Forbedringen består, som udvalgets ordfører har redegjort for, deri, at man ved bevilling af hjælp nu også skal tage hensyn til, om moderen gennemfører en uddannelse, og vi finder, det er ganske rigtigt, at dette bliver præciseret i loven.

Det nye stk. 6 i § 282 er, såvidt jeg kan forstå, det bedste, idet jeg må opfatte det således, at den enlige moder takket være denne bestemmelse udover den almindelige hjælp til livets opretholdelse kan få særhjælp til dækning af de med uddannelsen forbundne særlige udgifter, der, som det hedder i bestemmelsen,

„afstedkommes af en efter forholdene rimelig uddannelse, som kan forventes bedre at sætte pågældende i stand til at forsørge sig selv og sine børn.“

Der er jo, som enhver kan høre, visse forbehold i formuleringen af denne bestemmelse; alligevel betyder det et skridt i den rigtige retning, at denne bestemmelse kom-

[Ragnhild Andersen.]

mer ind i loven, og det skal da også siges, at dersom en enligstillet moder skulle tænke på at gennemgå en uddannelse, ville hun ikke være i stand dertil, hvis hun i uddannelsesperioden alene skulle henholde sig til sit underhold at oppebære almindelig kommunehjælp. Denne kommunehjælp udgør, såvidt jeg er orienteret, i øjeblikket maksimalt 12 kr. 77 øre om dagen i hovedstaden, så enhver kan regne ud, at en moder med forsørgerpligter ikke vil kunne klare en uddannelse, hvis hun ikke havde sikkerhed for udover underholdshjælpen fra socialkontoret at kunne få hjælp til de med uddannelsen forbundne udgifter. Det kan endda blive svært nok for enligst stillede mødre under de efter lovforslagets vedtagelse givne betingelser at gå i gang med en uddannelse, samtidig med at hun har de forsørgerpligter, som enlige mødre har. Der er imidlertid åbnet en ventil, som — rigtigt anvendt — vil kunne blive til gavn for adskillige mødre, der har behov for, evner, lyst og kræfter nok til at gennemføre en sådan uddannelse. Den ventil, der her er åbnet, kunne vel have været mere rummelig, men bestemmelsen betegner dog et fremskridt, og vi medvirker gerne til, at den bliver gennemført.

Nu er det så spørgsmålet: Hvordan kan denne bestemmelse ventes administreret? Jeg spurgte ved første behandling den højtærede socialminister, hvordan han stillede sig med hensyn til en særlig afdeling på socialkontorerne, først og fremmest i de store byer, hvor det er praktisk muligt, i København og måske også i de tre andre større byer, et særligt kontor for de enlige mødre, et kontor, hvortil der var knyttet særligt kvalificerede mennesker, som de enlige mødre kunne have tillid til, når de kommer og søger om hjælp. Jeg vil gerne gentage dette spørgsmål, idet den højtærede socialminister jo nu har haft tid til at spekulere over det, og muligvis har også udvalget beskæftiget sig med denne tanke og har gjort sig visse forestillinger om, hvorvidt det ville gavne de enlige mødre at få en sådan særlig administrativ ordning for dem.

Jeg har nu omtalt de ændringer til ministerens oprindelige forslag, som min gruppe kan stemme for.

Derimod kan min gruppe ikke stemme for ændringsforslag nr. 2, ændringen til § 282, stk. 2. Der ligger heri en forringelse, idet man har sat det lille ord „ganske“ foran ordene „særlige omstændigheder“. Der skulle jo i forvejen „særlige omstændigheder“ til, før en moder, der blev separeret, kunne få den mere rummelige særhjælp i henhold til § 282, stk. 1 — det er den hjælp, der kan ydes til enkerne og til kvinder, der bliver skilt ved dom uden forudgående separation. Der er tilfælde, hvor også kvinder, som må gennem en separation, stilles overfor store vanskeligheder og har behov for denne særhjælp, som altså enkerne kan få ifølge § 282, stk. 1. Nu kræver man altså, at der skal *ganske* særlige omstændigheder til.

Jeg kan ikke se rettere, end at man gør det så vanskeligt, at det næsten ikke er til at komme igennem. Man siger, at man må ikke gøre en ting så vanskelig, at det bliver sværere, end det er for en kamel at gå igennem et nåleøje. Man kan imidlertid gøre et nåleøje så lille, at det er svært selv for en tråd at komme igennem det, og det mener min gruppe ikke man skal gøre i dette tilfælde, hvor det drejer sig om de enligst stillede kvinder, selvom vi naturligvis er på det rene med, at misbrug ikke må finde sted. Og det, man i denne forbindelse frygter med hensyn til misbrug, er vel nok, at den fraseparerede ægteemand skulle føle sig fristet til at lægge sit lod i vægtskålen, således at der derigennem kan blive tale om misbrug. Man må stadig huske på, at kvinderne sidder ikke alene med smerten, men også med det økonomiske ansvar for børnene. Vi vil derfor stemme imod ændringsforslag nr. 2.

Derudover har min gruppe, som det vil ses, stillet et selvstændigt ændringsforslag udenfor betænkningen. Det er stillet til § 194, stk. 1, og omhandler indtægtsgrænserne, som vi allerede i efteråret har foreslået forhøjet til sygekassegrænserne. Vort ændringsforslag i dag går ud på det samme, en forhøjelse af indtægtsgrænserne, som bringer dem op til det, vi kalder grænserne for ubemidlede i folkeforsikringslovens forstand, almindelig betegnet sygekassegrænserne.

Efter at have set udvalgsbetænkningen må jeg udtale min store undren over, at man ikke i udvalget har haft interesse for

[Ragnhild Andersen.]

dette uhyre vigtige spørgsmål, der angår ikke en lille del, men det store flertal af enligt stillede mødre, som i en lang årrække går på arbejde for at forsørge deres børn og give dem den bedst mulige uddannelse.

De gældende indtægtsgrænser er i dag helt nede på 6 320 kr. i København, 5 570 kr. i købstæderne og 4 670 kr. i landkommunerne. Har man over disse indtægter, vil de sociale udvalg ikke efter en rigtig beregning af indtægterne kunne udlægge faderbidraget til mødrene i dets fulde omfang. Jeg ved vel, at de nye bestemmelser i det lovforslag, vi behandler i dag, om, at børnetilskuddet ikke skal medtages ved indtægternes beregning, reelt betyder en forhøjelse af indtægtsgrænserne, men dog ikke en meget stor forbedring. Det samme gælder den nye regel, der vil komme ind i loven, om, at de nødvendige udgifter, som moderen har for at opretholde erhvervsindtægten, og et rimeligt beløb til dækning af børnenes pasning kan fradrages ved indtægternes beregning. Det tæller med til en lille forhøjelse af indtægtsgrænserne reelt, det er rigtigt, men det er alligevel højest begrænsede forhøjelser, der her er tale om.

I denne forbindelse vil jeg gerne have oplyst, hvor stort et beløb man omtrentlig mener er rimeligt til dækning af børnenes pasning. Adskillige ordførere, bl. a. udvalgets ordfører, det ærede medlem fru Nina Andersen, var inde på spørgsmålet ved første behandling og mente, at det kunne klares i udvalget, men i hvert fald hørte jeg ikke i ordførerens beretning noget om, hvilket resultat man var kommet til. Det er dog af den største interesse at få oplyst, hvad man skønner der her kan indvindes til gavn for indtægtsgrænsernes forhøjelse: Hvilke nødvendige udgifter har moderen for at opretholde erhvervsindtægten, og hvad vil man anse for et rimeligt beløb til dækning af et barns pasning?

Selvom disse bestemmelser nu skulle betyde, at indtægtsgrænserne blev forhøjet med nogle hundrede kroner, er problemet

ikke løst hermed. Jeg har tidligere udførligt redegjort for de resultater, som man er kommet til i betænkningen „Den enlige moder“, og de forslag, der er stillet i denne med så prominente underskrivere som det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp og den højtærede handelsminister, fru Lis Groes; desuden stod jo de mest betydende kvindeorganisationer i vort land bag betænkningen: Danske Kvinders Nationalråd, Dansk Kvindesamfund og Kvindeligt Arbejderforbund. Hvad sagde da disse 3 organisationer og disse prominente kvinder? De sagde: ophæv indtægtsgrænserne for den enlige moder, det finder vi er et rimeligt og retfærdigt standpunkt; og hvis man ikke vil gøre det, så hæv dem dog i hvert fald til den gennemsnitlige årsindtægt for den ufaglærte arbejder. Jeg synes, det var ganske rimeligt, om man havde ladet indtægtsgrænserne helt bortfalde. Jeg finder også, at kunne man ikke nå dertil, ville det være rimeligt i hvert fald at tage det skridt på vejen, som det ville betyde at hæve dem til det beløb, en ufaglært arbejder kan have i årsindtægt. Det har da også både organisationerne og de kvinder, der har underskrevet betænkningen, tilsluttet sig.

Nu vil jeg gerne spørge de ærede kvindelige medlemmer: Hvorfor står de nu ikke fast i hvert fald på det ene af de to standpunkter? De siger her i dag gennem udvalgets ordfører, at i denne relation er sygekassegrænserne for høje. Det synspunkt kan anlægges af andre — jeg mener ikke, man har ret, jeg mener endda, det ville være principielt rigtigt at ophæve indtægtsgrænserne — men det kan efter min opfattelse ikke anlægges fra kvindelig side; jeg mener, at man må finde det rimeligt at gå op på det, som er foreslået i betænkningen „Den enlige moder“: en ufaglært arbejders årsindtægt. Jeg vil gerne spørge: Hvem skal de enlige mødre egentlig forlade sig på, når de kvindelige folketingsmedlemmer ikke har mod til her at stå fast ved det, de siger ude i kvindeforeningerne? De vil lave særlige organisationer for de enlige mødre

[Ragnhild Andersen.]

og meget andet, fordi de enlige mødre føler sig magtesløse, og de har jo nogen ret i det, for de opdager, at herinde kan man udtale sin velvilje gang på gang, men når det kommer til realitetsforhandlinger, kan man give pokker i denne smukt udtalte velvilje. Jeg bemærkede mig, at det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarp ved første behandling af dette lovforslag udtalte ordret om indtægtsgrænserne:

„Jeg er noget skuffet over, at ministeren ikke har ment at kunne gå videre.“
Og senere sagde det ærede medlem:

„Jeg vil som sagt mene, at man bør overveje at hæve indtægtsgrænsen noget.“
Det ærede medlem fru Nina Andersen, ordføreren for udvalget, sagde noget i samme retning, idet hun udtalte, at hun ikke var sikker på, at man var nået til den ideelle indtægtsgrænse. Ja, det var ved første behandling, og nu står vi her i dag, da begge de ærede kvindelige medlemmer ved, at min gruppe er rede til med alle sine stemmer at kaste sit lod i vægtskålen for, om ikke en tilfredsstillende forhøjelse, så dog en forhøjelse af indtægtsgrænserne. Selv repræsenterer de kvindelige ærede medlemmer flertallet i det høje folketing. Hvordan kan det dog gå til, at de to ærede kvindelige medlemmer har ladet sig besnakke i udvalget? Jeg kan ikke komme til andet resultat, end at det er det, der er sket. Jeg har hørt, de har sagt, at sygekassegrænserne er for høje. Det er muligt, at nogle har det synspunkt. Men i hvert tilfælde er det rimeligt at gennemføre en forhøjelse af indtægtsgrænserne.

Vi har imidlertid i min gruppe ingen mulighed for at komme til at stemme for en almindelig forhøjelse af disse indtægtsgrænser, for der ligger intet forslag fra udvalget, ej heller fra de kvindelige medlemmer, ellers havde vi med glæde gjort det. Vi har derfor stillet vort ændringsforslag udenfor betænkningen om at forhøje indtægtsgrænserne til sygekassegrænsen, og jeg håber, at de kvindelige medlemmer vil besinde sig, og at de vil stemme derfor. Jeg opfordrer dem dertil, idet jeg mener, at det er af den største betydning for den store kategori af enligt stillede mødre, der gennem mange, mange år går på arbejde, år ud og år ind, for at forsørge deres børn, at de får

sikkerhed for, at de kan få deres børnebidrag udlagt af det offentlige. Det er den mindste beskyttelse, man kan give de mødre, der påtager sig en stor samfundsmæssig opgave.

Søren Andersen: Jeg vil gerne udtale min glæde over de ændringsforslag, som den højtærede minister har stillet, og som hele udvalget har tiltrådt. Det er på sin plads, at ministeren skærper betingelserne for, at separerede kan få hjælp i henhold til § 282, stk. 2, således at der kan dæmmes op for eventuelle misbrug.

Lad mig endvidere udtale min glæde over, at der ved ændringsforslagene skabes mulighed for hjælp til uddannelse, således at enker og andre enligt stillede mødre bliver i stand til bedre at forsørge sig selv og deres børn. Det er langt mere værdifuldt end den ambulante hjælp, som de kommunale udvalg hidtil alene har været henvist til at yde.

Jeg skal på mit partis vegne anbefale at stemme for de af ministeren stillede og af det samlede udvalg tiltrådte ændringsforslag og at stemme imod det af det kommunistiske parti stillede ændringsforslag.

Gertie Wandel: Jeg vil ligesom den foregående taler udtale min glæde over den form, ændringsforslagene har fået. Jeg kan fuldtud tiltræde dem alle. De er jo som nævnt af ordføreren behandlet omhyggeligt og tiltrådt af hele udvalget.

Særlig vil jeg udtrykke min glæde over, at det er blevet muligt for de sociale udvalg at give støtte til enlige mødres uddannelse. I det oprindelige forslag var der ikke tale om det. I et andet lovforslag, som vi senere skal behandle, er ydelsen af denne særhjælp henlagt til mødrehjælpsinstitutionerne. Jeg synes, det er meget værdifuldt, at de folkevalgte forsamlinger også får mulighed for at støtte de enlige mødre på denne måde. Det er, som nævnt af det ærede medlem fru Nina Andersen, en helt anden gruppe af mødre, man får fat i, og jeg tror, det er meget betydningsfuldt.

Jeg kan på mit partis vegne tilsige støtte til gennemførelse af lovforslaget.

I anledning af det kommunistiske ændringsforslag vil jeg gerne sige, at foruden den ændring, der er sket til fordel for de enlige mødre ved dette lovforslag, synes

[Gertie Wandel.]

jeg, der er opnået en hel del med hensyn til fradrag. Indtægtsgrænserne er virkelig hævet, og jeg vil mene, at hvis man gik med til det kommunistiske forslag, ville man give de enlige mødre fordele, som f. eks. den ugifte eller gifte ufaglærte arbejder ikke har. Jeg mener ikke, at man kan gå med til at hæve indtægtsgrænsen så meget. Når man først kommer op på dette indtægtsniveau, er der også en vis sikkerhed for, at de pågældende i hvert fald kan vente lidt med at få bidraget udbetalt. Det offentlige behøver ikke med den indtægtsgrænse, der nu er opnået, at stå som fuld garant for udbetalingen.

Jeg må på mit partis vegne udtale, at vi ikke kan medvirke til det kommunistiske ændringsforslags vedtagelse.

Kirsten Gloerfelt-Tarp: Dette lovforslag med de ændringer, som er foreslået under udvalgsbehandlingen, betyder en væsentlig forbedring af de enlige mødres kår. Der er på mange felter opnået betydelige fremskridt. Der er sket en vis forhøjelse af indtægtsgrænsen, selvom det er rigtigt, som det ærede medlem fru Ragnhild Andersen fremhævede, at jeg kunne have ønsket, at den blev hævet noget mere. Det er rigtigt, at den omtalte kommission principielt gik ind for, at der overhovedet ingen indtægtsgrænse skulle være, men det må også stå det ærede medlem klart efter den diskussion, der var her i salen i november måned, at der ikke er nogen som helst politisk mulighed for at gennemføre en sådan ændring og vel i øjeblikket heller ikke økonomisk mulighed derfor. Om grænsen er der forhandlet i udvalget, også med socialministeren, og der var ikke sangbund for en yderligere hævelse udover den, som er foreslået i ministerens forslag. Det, det kommer an på, er jo, hvilke forbedringer vi kan få gennemført, og ikke at stå og demonstrere.

Foruden forhøjelsen af indtægtsgrænsen er der de principielle nydannelser, barselshjælp for enker, overgangshjælp for enker og i visse tilfælde for fraskilte og separerede og så den, der er kommet til under udvalgsbehandlingen, uddannelseshjælp for enlige. Hvis alle kommissioner kunne se så mange af deres forslag så hurtigt omsat i lovgivning,

som kommissionen om den enlige moder har set det, tror jeg, de ville være tilfredse.

Jeg må anbefale at stemme for ministerens ændringsforslag og imod det kommunistiske ændringsforslag.

Socialministeren (Strøm): Jeg takker udvalget for den enstemmige tilslutning til de ændringsforslag, jeg har stillet, og til lovforslaget som helhed.

Jeg henstiller til tingets ærede medlemmer at stemme imod det af de kommunistiske medlemmer stillede ændringsforslag.

Det ærede medlem fru Ragnhild Andersen spurgte mig, om jeg havde tænkt over, at der indenfor sociale udvalg burde oprettes særlige kontorer, hvor de enlige mødres sager blev behandlet. Almindeligvis er det jo sådan, at de kommunale myndigheder og de sociale udvalg tilrettelægger arbejdet på de kontorer, der beskæftiger sig med de forskellige sager, men jeg skal have opmærksomheden henvendt på, om der kan findes en bedre ordning på dette område.

Jeg forstår, at det ærede medlem i høj grad hæfter sig ved indtægtsgrænsen. Nu er det jo sådan, at der ved det lovforslag, som vi nu forhåbentlig inden ret længe vedtager, sker en forhøjelse af indtægtsgrænsen, men jeg kan oplyse, at de sidste tal, jeg har, stammer fra dengang, da jeg udarbejdede det lovforslag, som nu er til behandling, nemlig fra den 22. november 1954. Når man taler om, at indtægtsgrænsen for de enlige mødre burde svare til den indtægt, ufaglærte mandlige arbejdere har, så skal jeg oplyse, at efter lønstigningerne i foråret 1954 havde den ufaglærte mandlige arbejder her i København en gennemsnitsindtægt på 10 280 kr., og den enlige moder med to børn kunne efter reglerne på daværende tidspunkt, når hun havde en indkomst på 6 290 kr., få udbetalt 1 680 kr. i bidrag, hvilket svarer til en bruttoindtægt på 9 330 kr. Når hun har en indkomst på ca. 8 390 kr., vil hun kunne få udbetalt et bidrag på 420 kr., svarende til en bruttoindtægt på ca. 10 370 kr. Her nærmer den indtægt, den enlige moder kan få ved hjælp af bidraget, sig altså til den indtægt, som en arbejdsmand, der skal forsørge sig og sin familie, har, og jeg gør opmærksom på,

[Socialministeren.]

at det vil stille sig noget mere fordelagtigt for den enlige moder efter de ændringer, som gennemføres nu.

Jeg henstiller, at man gennemfører lovforslaget med de ændringer, jeg har foreslået, og det forstår jeg også, at flertallet vil være med til, men jeg understreger, at det står ikke så slet til med den enlige moders indtægt set i forhold til den ufaglærte arbejders indkomst. Jeg nævnte den enlige moder med to børn, men man må være klar over, at arbejdsmandsfamilien også skal klare sig med den omtalte indtægt, hvis den har 4-5 børn. Det beder jeg taget med i overvejelserne, når man taler om den enlige moders kår. Selvfølgelig har vi alle her i tinget sympati for at skaffe den enlige moder så gode forhold som muligt, men jeg tror, at vi skal passe på, at arbejderfamilien, hvor der er mand og kone til at forsørge børnene, ikke skal reagere og spørge: Hvad med os andre?

Ragnhild Andersen: Jeg beklager meget, at jeg ikke kan vente støtte fra de ærede kvindelige medlemmer i denne sal til det af mit parti stillede ændringsforslag om at bringe indtægtsgrænsen op til sygekassegrænsen.

Det ærede medlem fru Gertie Wandel udtalte, at man skulle ikke gå til noget sådant, fordi man så ville give den enlige moder fordele, som de gifte kvinder ikke har. Andre, bl. a. den højtærede socialminister, har været inde på at sammenligne den enlige moders økonomiske vilkår med de vilkår, som familier, hvor der både er fader og moder til at tage sig af børnene, har. Jeg vil gerne i denne forbindelse slå fast, at der er een ting, man aldrig kan give den enlige moder. Man kan aldrig give hende et hjem, hvor der er to til at bringe indtægten til huse. De rettigheder, man vil skaffe den enlige moder, vil man skaffe hende, så længe hun er enlig. Går hun ind i et ægteskab, har hun ifølge den gældende lovgivning ikke de samme rettigheder. Så længe hun er enlig, lider hun sin vandring igennem under at skulle nøjes med sin egen arbejdskraft og indtægt. Hun har ingen andre end børnene, der kan hjælpe hende. Det skal man huske på, når man taler om de enlige mødre, og det berettiger

det offentlige til at vise større imødekommethed overfor dem, der sidder med vanskeligheder af denne art.

Det ærede medlem fru Gertie Wandel hævdede også, at det offentlige ikke behøver at stå som fuld garant for beløbet. Jeg synes ikke, dette standpunkt er rigtigt. Jeg synes tværtimod, at når det drejer sig om de enlige mødre, så burde det offentlige stå som garant og som opkræver overfor de forsømmelige fædre, der ikke vil opfylde de forpligtelser, som de naturligt har overfor de børn, de har været med til at sætte i verden. Jeg kan altså ikke godtage det standpunkt. Det offentlige har større mulighed for at indkræve bidragene hos de forsømmelige fædre end de stakkels mødre, som skal rende både her og dér, tage fri fra deres arbejde og udsætte sig for meget chikaneri og mange genvordigheder for at få det par øre, de skal have til børnenes underhold, og som i virkeligheden kun er en lille del af de store omkostninger, som mødrene har ved at forsørge børnene.

Jeg beklager også i høj grad det ærede medlem fru Kirsten Gloerfelt-Tarps udtalelse om, at indtægtsgrænsen ikke kan hæves, fordi, som hun sagde for et øjeblik siden, der ikke er nogen som helst politiske eller økonomiske muligheder derfor. Hvad er nu det for noget? Hvornår er der politiske muligheder i folketinget for at gennemføre forbedringer for de dårligst stillede? Er der vanskeligheder indenfor det radikale parti, kan det ærede medlem ikke slå igennem med sine synspunkter vedrørende de enlige mødre? Skulle det virkelig være tilfældet, at det ærede medlem står ene i sit parti i det spørgsmål eller tildels ene? Jeg kan næppe tro det. Jeg kan heller ikke tro, at det ærede medlem fru Nina Andersen står ene i sit parti. Et medlem af den høje regering er gået ind for indtægtsgrænsernes fuldstændige ophævelse.

Alligevel kommer man her og siger, at der ikke er politiske muligheder for gennemførelsen af den. Jeg må virkelig have lov til at sige til offentligheden, at det altså har vist sig, at man indenfor det socialdemokratiske og det radikale parti ikke vil gå med til, at indtægtsgrænserne bortfalder eller i hvert fald bliver hævet. Det må være dér, genvordighederne ligger, for andre steder ligger de ikke. Hvis disse to partier går ind

[Ragnhild Andersen.]

for det, er der i folketinget et overvældende flertal for gennemførelsen af en forhøjelse af indtægtsgrænserne. Det bør ske, og vort forslag er sandelig ikke udtryk for nogen demonstration, men for et alvorligt ønske om forbedring.

Den højtærede socialminister var inde på det spørgsmål, jeg har rejst om særlige kontorer for behandling af de enligstillede mødres problemer. Jeg takker for det tilsagn, den højtærede socialminister her gav om at have sin opmærksomhed henvendt på spørgsmålet, og jeg håber, der vil være mulighed for i samarbejde med socialkontorerne administration at gøre det lettere for de enlige mødre at komme på kontorerne med deres genvordigheder og med problemer vedrørende uddannelse og andet.

Den højtærede socialminister var også inde på, at indtægtsgrænserne i dag er hævet betydeligt. Den højtærede minister kom med nogle regnestykker, som jeg ikke på stående fod kan efterprøve; det ser ud til, at der er en betydelig forbedring. Nu er indtægtsgrænserne jo reguleret en lille smule ved pristalsreguleringen pr. 1. april, men selvom der altså er tale om en lille forskydning til gunst for de enlige mødre, er det stadigvæk ikke nok. Der bør sikres alle udearbejdende mødre, hvad enten det er fabriksarbejdere, der har det stærkeste behov, eller dem, der arbejder på kontorer og i administrationen, en rimelig behandling. En indtægt på 9 000—10 000 kr. er sandelig ikke for store penge at sidde med, når man har forsørgerbyrden og er ene om den. Jeg mener stadigvæk det ville være rigtigt at komme helt bort fra disse indtægtsgrænser. Derfor anbefaler jeg hele folketinget, især de kvindelige medlemmer, at stemme for det af mit parti stillede ændringsforslag.

Hermed sluttede forhandlingen.

Ændringsforslaget udenfor betænkningen (se sp. 3854)
forkastedes med 106 stemmer mod 7.

Ændringsforslag nr. 1
vedtoges uden afstemning.

Ændringsforslag nr. 2

vedtoges med 108 stemmer mod 7.

Ændringsforslagene nr. 3, 4 og 5, § 1, således ændret, ændringsforslag nr. 6 og § 2, således ændret,

vedtoges uden afstemning.

Lovforslagets overgang til tredje behandling
vedtoges uden afstemning.

Formanden: Lovforslaget går nu til fornyet behandling i udvalget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændringer i folkeforsikringsloven. (Til gennemførelse af 1. etape af en folkepensionsordning). [Af Ragnhild Andersen m. fl.]

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 1653; fremsættelsen findes i tidenden sp. 2997).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Socialministeren (Strøm): Nu, da vi står overfor den snarlige afslutning af arbejdet i folkeforsikringskommissionen, vil jeg henstille til forslagsstillerne, at de tager deres lovforslag tilbage.

Ordføreren for forslagsstillerne (Ragnhild Andersen): Jeg kan efter dette forstå, at man ikke her i folketinget ønsker nogen debat om forslaget til en folkepensioneringsordning. Jeg finder, dette er ganske urimeligt, men det er jo de vilkår, som man byder befolkningen, skønt man talrige gange forud for valgene har lovet dem, at der skulle komme en ordning vedrørende folkepensionen.

Jeg har allerede ved fremsættelsen af lovforslaget redegjort for dets indhold i første etape, og det ville være urimeligt at gentage det. Det fremgår ganske tydeligt af forslaget, at rentemodtagernes indtægter over det ganske land indenfor en periode af de kommende 5 år skal bringes op på to trediedele af den gennemsnitlige årsindtægt for forsørgere. Ydermere går vort partis forslag